

Studiekeuze123: dé organisatie voor transparante studiekeuzeinformatie

Stichting Studiekeuze123 is een feit. Een mijlpaal waar jarenlang naartoe is gewerkt. Waarom was Studiekeuze123 nodig, wie waren er bij de ontwikkeling betrokken en hoe kregen de website, de onderliggende Studiekeuzedatabase en de Nationale Studentenenquête vorm? In dit artikel een reis door de tijd.

Studiekeuze123 biedt onder meer een onafhankelijke en niet-commerciële website, www.studiekeuze123.nl, die het Nederlandse hoger onderwijs transparant maakt voor (aspirant-)studenten. Op basis van zelf geselecteerde criteria kunnen zij meer dan 2500 bachelor- en masteropleidingen vergelijken, waarna ze in drie stappen uitkomen bij de opleiding die het beste bij hen past. Voor studenten uit het buitenland is er sinds 2007 de Engelstalige versie Studychoice.nl. Sinds 2008 is Studiekeuze123 verantwoordelijk voor de onderliggende Studiekeuzedatabase en vanaf 2009 voert de stichting ook de Nationale Studentenenquête uit.

Studiekeuze123, door het ministerie van OCW gesubsidieerd, is een initiatief van de Nederlandse instellingen voor hoger onderwijs – verenigd in HBO-raad, PAEPON en VSNU – en de studentenorganisaties ISO en LSVb. Vertegenwoordigers uit deze organisaties vormen sinds 1 januari 2009 het bestuur van de nieuw opgerichte Stichting Studiekeuze123.

Minister Plasterk: unieke website

Dat de website www.studiekeuze123.nl in een duidelijke behoefte voorziet, blijkt onder meer uit de verdubbeling van het bezoekersaantal in 2007 en wederom in 2008. Het aantal vergelijkingen binnen de site verdriedvoudigde in 2008 zelfs. Minister Ronald Plasterk van OCW benadrukte medio 2008 dan ook het belang van www.studiekeuze123.nl als "een unieke website, met onafhankelijke en betrouwbare informatie."

Hij toonde zich tevens blij met de groeiende internationale samenwerking op het gebied van studiekeuzeinformatie.

Ook oud-VU-rector professor Taede Sminia, begin 2007 gekozen als onafhankelijk bestuursvoorzitter van Studiekeuze123, is een groot voorstander van de website: "In de jaren dat ik voorzitter ben, is dat enthousiasme alleen maar groter geworden: ik merk dat www.studiekeuze123.nl niet alleen bij scholieren en studenten steeds meer leeft, maar ook bij decanen: zelfs voor hen zijn de hoger-onderwijsmogelijkheden zo ingewikkeld geworden, dat het moeilijker wordt goede voorlichting te geven."

"Ik merk dat www.studiekeuze123.nl niet alleen bij scholieren en studenten steeds meer leeft, maar ook bij schooldecanen."

Oud-VU-rector en bestuursvoorzitter Taede Sminia

Een e-card van Studiekeuze.nl

Meer overzicht en betere doorstroming

Het verhaal van Studiekeuze123 begint met de stijging van de collegegelden in de jaren negentig. De studenten moesten meer betalen en sneller afstuderen, en wilden 'waar voor hun geld'. Om die reden eisten ze duidelijke informatie over de studeerbaarheid en kwaliteit van individuele opleidingen. Daaruit kwam de toezegging een keuzegids te ontwikkelen op basis van een landelijk uniforme studentenenquête. "Een verkeerde studiekeuze is niet alleen vervelend voor de student", zegt programmamanager Wilma de Buck van Studiekeuze123, "maar ook voor de instellingen, en levert daarnaast hoge kosten op voor de maatschappij."

Ook internationale ontwikkelingen oefenden grote invloed uit op de Nederlandse gedachtegang over onderwijs transparantie: de Bolognaverklaring en de Lissabonafspraken. In 1999 ondertekenden 29 Europese ministers de Bolognaverklaring. Ze besloten het hoger onderwijs onderling beter af te stemmen en wereldwijd een bachelor-masterstructuur in het leven te roepen. Een jaar later kwamen de EU-regeringsleiders bijeen in Lissabon. Zij spraken af dat de EU rond het jaar 2010 de meest competitieve kenniseconomie van de wereld moest zijn. Om dat te bereiken, legden ze doelstellingen vast voor onderzoek en ontwikkeling. "Nederland moet volgens de Lissabondoelstellingen in 2010 vijftig procent hoger opgeleiden tellen", zegt Wilma de Buck. "Goede studiekeuzes en een betere doorstroming in het hoger onderwijs helpen daaraan mee. Mede daarom wil Studiekeuze123 het bereik van onafhankelijke en transparante studiekeuzeinformatie bevorderen."

"Een verkeerde studiekeuze is niet alleen vervelend voor de student maar ook voor de instellingen, en levert daarnaast hoge kosten op voor de maatschappij."

Programmamanager Wilma de Buck

Keuzegids Hoger Onderwijs, database en nationale studentenenquête

De eerste stap naar die transparantie was de Keuzegids Hoger Onderwijs, die in 1995 met overheidssubsidie het licht zag. Deze Keuzegids vloeide voort uit een gids voor aanstaande studenten van het Hoger Onderwijs Persbureau (HOP), Research voor Beleid (RvB) en een uitgever. Het HOP en RvB zetten in 2002 het Centrum voor Hoger Onderwijsinformatie Choice op. HOP-directeur en penvoerder van Choice Frank Steenkamp vertelt: "Vanaf 1995 was de gids dekkend voor alle opleidingen, compleet met onder andere vergelijkende statistieken, oordelen van visitatiecommissies, studentenoordelen en uitleg over inhoudelijke verschillen."

In 2002 kreeg Choice van overheidswege ook opdracht de Nationale Studentenenquête (NSE) uit te voeren en jaarlijks ruim 40.000 voltijds- en deeltijdstudenten te vragen naar hun oordeel over allerlei kwaliteitsaspecten van hun studie. De NSE bestaat voor de voltijdse bachelor-opleidingen al sinds 1995. Sinds 2005 wordt de enquête tevens op niet-bekostigde instellingen en masteropleidingen gehouden. Ook deeltijdstudenten doen mee aan het onderzoek. Verder zijn in de loop der jaren nieuwe thema's toegevoegd. Choice verwerkte de gegevens van de Nationale Studentenenquête tot en met 2007 in de officiële landelijke Studiekeuzedatabase en beheerde deze ook. De database kwam in 2003 in opdracht van OCW tegen kostprijs voor het publiek beschikbaar. Afgelopen jaren zijn de overheidsopdrachten afgebouwd en hebben de gezamenlijke universiteiten, hogescholen en studentenorganisaties, verenigd in Studiekeuze123, het beheer overgenomen. "Sinds 2008 valt de database onder Studiekeuze123", vertelt Wilma de Buck, "en sinds 2009 valt ook de studentenenquête onder verantwoordelijkheid van stichting Studiekeuze123."

Met staatssecretaris Rutte naar Engeland

Hoewel de papieren keuzegids populair bleef, vroegen de studenten eigenlijk al sinds het einde van de jaren negentig steeds nadrukkelijker om een website. In 2001 hadden HOP en Research voor Beleid zelfs al samen met professor Wouter Keller een proefversie ontwikkeld. "Vlak voor de definitieve lancering achtte het ministerie van OCW de tijd echter nog niet rijp", vertelt Frank Steenkamp. "Daarna bleef het idee van een website in opdracht van de overheid lange tijd taboe."

De Nederlandse onderwijswereld veranderde intussen, de Ba-Ma-structuur werd geïntroduceerd, de variatie aan studiemogelijkheden nam toe, nieuwe doelgroepen deden hun intrede – zoals volwassenen die naast hun werk gingen studeren – en de mobiliteit van studenten nam toe, zowel binnen Nederland als internationaal.

Samen met toenmalig staatssecretaris Mark Rutte maakten de betrokkenen in 2005 een studiereis naar Engeland, een gidsland op het gebied van studiekeuzeinformatie. Daar groeide het draagvlak voor het lanceren van een website op grond van de Studiekeuzedatabase. Als basis kon de in 2001 gemaakte versie dienen.

Inspiratie vond men ook in Duitsland. Daar ontwikkelde het Centrum für HochschulEntwicklung (CHE) een voorlichtingswebsite, waar de bezoekers zelf de criteria konden uitkiezen om hoger-onderwijsinstellingen op te vergelijken. Inmiddels voeren Studiekeuze123 en het CHE samen een pilot uit om nadere samenwerking te onderzoeken.

"Wij worden voor zestig procent door de gemeenschap betaald, en dús moeten we laten zien wat we doen."

Lein Labruyère, vicevoorzitter van het college van bestuur van Hogeschool INHolland en oud-bestuurder van de HBO-raad

Website gelanceerd

In september 2005 kwam er een stuurgroep voor de realisatie van de website, die in 2007 werd omgezet in een bestuurlijk samenwerkingsverband. Daarin zaten verte-

genwoordigers van HBO-raad, PAEPON en VSNU, en van de studentenorganisaties ISO en LSVb. Lein Labruyère, vicevoorzitter van het college van bestuur van Hogeschool INHolland en toenmalig bestuurder van HBO-raad, herinnert zich dat de opleidingen positief stonden tegenover de oprichting van de website, al vroegen sommige deelnemers zich af of ze hun informatie zomaar moesten vrijgeven en vreesden ze dat dit veel tijd zou kosten. "Maar ik ga ervan uit dat wij voor zestig procent door de gemeenschap worden betaald", stelt Labruyère. "En dat we dús moeten laten zien wat we doen. Bovendien gaat het om informatie die je als bestuurder ook wilt weten en die je binnen de opleiding paraat hebt – kortom, extra werk levert het niet op."

Als kwartiermaker van de stuurgroep werd Frans de Vijlder aangezocht. De Vijlder, die jarenlang werkzaam is geweest op het ministerie van OCW, kreeg de deelnemers in het project op één lijn en dacht een bestuurlijk model uit. "Voor de realisatie van de site – een grote verantwoordelijkheid – dachten we aan Stichting SURF. Dat is de ICT-samenwerkingsorganisatie voor het hoger onderwijs en onderzoek in Nederland. De content baseerden we op de Studiekeuzedatabase die in opdracht van OCW door Choice werd vervaardigd voor de Keuzegids Hoger Onderwijs. Eind 2005 werkten we onder grote tijdsdruk om de website Studiekeuze123.nl de lucht in te krijgen. De website werd in februari 2006 door Mark Rutte, toenmalig staatssecretaris, officieel gelanceerd."

Voor vermelding op de website komen overigens alleen door de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO) geaccrediteerde opleidingen in aanmerking. Dit geeft studenten de zekerheid dat het diploma dat ze uiteindelijk ontvangen wettelijk gesanctioneerd is.

Het fundament

Wilma de Buck benadrukt dat het gezag van de website staat of valt met de betrouwbaarheid van de onderliggende database en van de brongegevens die daarin zijn opge-

nomen. De database wordt sinds begin 2008 beheerd door onafhankelijk onderzoeksinstituut ResearchNed en een ICT-bureau, Q Delft. Door de combinatie van inhoudelijke kennis over het hoger onderwijs met ICT is de database nu goed gestructureerd. Procedures zijn gestandaardiseerd, controleerbaar en transparant. Databasebeheerder Anja van den Broek: "We houden de gegevens voortdurend up-to-date en hebben de database gebruiksvriendelijker gemaakt. Er komen continu relevante nieuwe gegevens bij, zoals in oktober 2008 de beroepen waarin studenten terecht komen, de Engelse namen van de studies en informatie over bijvoorbeeld verkorte studieroutes.

"Het gezag van de site staat of valt met de betrouwbaarheid van de onderliggende Studiekeuzedatabase en van de brongegevens die daarin zijn opgenomen."

Programmamanager Wilma de Buck

"De database kan door iedereen tegen kostprijs worden gedownload op www.studiekeuzeinformatie.nl. "We zien graag dat instellingen en uitgeverijen gebruikmaken van de onafhankelijke studiekeuzeinformatie in onze database, en dat gebeurt gelukkig steeds meer. Om het gebruik door instellingen en derden te laten groeien, wordt studiekeuzeinformatie sinds eind 2008 ook gebruiksvriendelijker aangeboden op Studiekeuzeinformatie.nl", aldus Wilma de Buck.

De Nationale Studentenenquête is een onmisbaar instrument om te kunnen voorzien in de behoefte van aankomend studenten aan geobjectiveerde studieinformatie over het hoger onderwijs. "De komende jaren willen we een relatie tot stand brengen met het eigen studenttevredenheidsonderzoek van instellingen", aldus Wilma de Buck. "ResearchNed en TNS/NIPO zullen dit traject samen met instellingen en studentenorganisaties vormgeven. Instellingen kunnen eigen enquêtevragen toevoegen en enquêteresultaten gebruiken voor benchmarking."

Kwaliteitsbewaking

Tot de komst van Studiekeuze123 werd de kwaliteit van de Studiekeuzedatabase en de Nationale Studentenenquête in opdracht van het ministerie van OCW bewaakt door een college van onafhankelijke deskundigen: het Kwaliteitscollege Studie Informatie. Voorzitter van dit college en oud-staatssecretaris Tineke Netelenbos zegt: "Wij hebben vijf jaar gecontroleerd of de studiekeuzeinformatie gezaghebbend en relevant was, en in hoeverre de getrokken conclusies valide waren. Daarnaast had ons college de taak draagvlak te creëren voor verdere verbetering van het aanbod van studiekeuzeinformatie." Medio 2008 schreef het Kwaliteitscollege in een advies aan minister Plasterk dat het fundament onder onafhankelijke, transparante, betrouwbare studiekeuzeinformatie veel steviger is dan in 2003. "En dat fundament wordt in onze waarneming alleen nog maar steviger." Netelenbos vindt de website een ware aanwinst: "Studiekeuze123.nl maakt het kiezen voor (aankomend) studenten gemakkelijker."

In 2007 is er een Deskundigenpanel ingesteld dat de kwaliteitsbewaking heeft overgenomen en het bestuur van Studiekeuze123 adviseert inzake kwaliteitsaspecten van de Studiekeuzedatabase en methodologische kwesties. Dit Deskundigenpanel staat onder voorzitterschap van professor Martin Valcke, voorzitter van de vakgroep onderwijskunde aan de Universiteit van Gent. Teneinde het gezag van Studiekeuze123 verder te versterken, heeft het Deskundigenpanel in de Europese aanbestedingen van de Studiekeuzedatabase en de Nationale Studentenenquête kwaliteitsaspecten nadrukkelijk op de voorgrond geplaatst.

"Studiekeuze123.nl maakt het kiezen voor (aankomend) studenten gemakkelijker."

Tineke Netelenbos, voorzitter van het Kwaliteitscollege Studiekeuze Informatie

Stichtingsvorm: onafhankelijk en verantwoordelijk

Inmiddels heeft de nieuw gevormde stichting de teugels stevig in handen. Welke consequenties heeft de stichtingsvorm voor het bestuur? Voorzitter Sminia: "Ten eerste is de verantwoordelijkheid van de vijf organisaties die de stichting dragen nu groter. Ze zijn nu ook formeel verantwoordelijk voor Studiekeuze123. Ten tweede zijn we als stichting onafhankelijker ten opzichte van SURF. Stichting SURF biedt ons zeer adequate en inhoudelijke ondersteuning, waar we optimaal gebruik van blijven maken, maar de verhouding wordt wat zakelijker."

Het **bestuur** van Stichting Studiekeuze123 bestaat uit vertegenwoordigers van:

- De HBO-raad, vereniging van hogescholen
- Het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO)
- De Landelijke Studenten Vakbond (LSVb)
- Het Platform van Aangewezen/Erkende Particuliere Onderwijsinstellingen in Nederland (PAEPON)
- De vereniging van universiteiten VSNU

Studiekeuze123 is een initiatief van en voor aanbieders en studentenorganisaties in het hoger onderwijs. De verdere ontwikkeling van de website en database gebeurt dan ook in nauwe samenspraak met deskundigen, gebruikers en belanghebbenden in het veld. Daarvoor zijn verschillende werkverbanden, klankbordgroepen en een gebruikersplatform in het leven geroepen. Dit geeft het hogeroponderwijsveld de mogelijkheid om Studiekeuze123 gezamenlijk vorm te geven en verder te ontwikkelen.

Daarnaast werkt Studiekeuze123 hard aan meer internationale samenwerking. Sminia: "We hebben twee doelgroepen. De bachelopleidingen zijn – en blijven – vooral interessant voor de Nederlandse studenten. Voor de masteropleidingen is echter ook de buitenlandse markt zeer belangrijk. Dat vereist van Studiekeuze123 dat we onszelf goed profileren in binnen- en buitenland. We hebben met de website www.studychoice.nl een goed product, beter dan vergelijkbare producten op het continent. Het is de kunst om dat uit te buiten. Daarom moeten we enerzijds een duidelijk eigen gezicht hebben, maar anderzijds ook goed ingebed zijn in het Europese stelsel."

"De site houdt de universiteiten en hogescholen scherp, en dwingt ze helder te zijn over wat ze bieden."

Oud-LSVb-voorzitter Jonathan Mijs

De studenten zelf

En wat vinden de studenten van de site? Jonathan Mijs, die namens de LSVb bestuurslid is van Studiekeuze123: "De website is een belangrijke schakel in het keuzeprocess. Het blijkt een goede aanvulling op de informatie die de opleidingen zelf organiseren. Daarnaast is het ook belangrijk dat (aanstaande) studenten, voor ze definitief kiezen, bij de betreffende opleiding gaan kijken. Zo kleuren ze de internetgegevens in met hun eigen ervaringen. Transparantie is niet alleen van belang voor individuele studiekeuzers maar ook voor de samenleving als geheel: "De site houdt de universiteiten en hogescholen scherp, en dwingt ze helder te zijn over wat ze bieden."

Wilma de Buck ziet dat meer partijen blij zijn met de website: "Niet alleen scholieren, studenten en instellingen, maar we krijgen vooral ook veel positieve reacties van decanen en studieadviseurs. Zij worden overspoeld door folders en ander commercieel materiaal en hebben nu de beschikking over objectieve en actuele informatie waar ze aankomend studenten naar kunnen verwijzen. Studiekeuze123 is dan ook niet meer weg te denken. Nu de onderliggende Studiekeuzedatabase en Nationale Studentenenquête ook onze verantwoordelijkheid zijn, kunnen we een robuuste informatie-infrastructuur voor studiekeuzers in het hoger onderwijs neerzetten."

Meer informatie: www.studiekeuze123.nl,
www.studiekeuzeinformatie.nl,
www.studychoice.nl, T 030 234 66 00,
studiekeuze@surf.nl

